

Psychedelika a paliativní péče

MUDr. Ronald MAREK
Rajhrad březen 2024

Psychedelika a paliativní péče

- ▶ Deprese, úzkost nebo porucha přizpůsobení se objevují u 29 % pacientů v paliativní péči a u 38 % pacientů v onkologické a hematologické péči (Mitchell et al., 2011).
- ▶ Existenciálního distres (pocit beznaděje, ztráta vůle žít, ztráta smyslu a pocitu důstojnosti) významně snižuje kvalitu života nemocných a jejich blízkých.
- ▶ Standardní psychiatrické léky příliš nepomáhají, klasická psychoterapie potřebuje dlouhý čas, aby byla účinná.
- ▶ Současný výzkum potvrzuje bezpečnost psychedelik a naznačuje nebývalou účinnost psychedeliky asistované psychoterapie PAP v mírnění úzkosti a deprese pacientů v pokročilých stádiích převážně onkologických onemocnění (Reiche et al., 2018).

Psychedelika a paliativní péče

- ▶ Tři dokončené studie (dvojitě zaslepené, placebem kontrolované) hodnotily efekt jednorázového podání psilocibynu v dávce 0,2-0,3 mg/kg. Vlastnímu podání látky vždy předcházelo 4-6 hodin přípravných sezení a následovalo 8-10 hodin tzv. integračních sezení.
- ▶ První studii (n=12) provedl tým Charlese Groba z University of California Los Angeles (Grob et al., 1999), další (n=51) vedl Roland Griffiths na Johns Hopkins University, Maryland (Griffiths et al., 2016), třetí studii (n=29) realizoval Stephen Ross na New York University (Ross et al., 2016). Tyto studie popsaly rychlý, podstatný a dlouhotrvající efekt doprovázený zlepšením kvality života u 60-80 % zúčastněných nemocných i po 6 měsících od terapie.
- ▶ Setrvalé zmírnění úzkosti a deprese bylo patrné u 60-80 % přeživších pacientů třetí studie i po 4,5 letech (n=14). Většina (71-100 %) přisuzovala pozitivní změny v kvalitě života psilocibynem asistovanou psychoterapii a zařadila ji mezi nejvíce zásadní a smysluplné životní zkušenosti (Agin-Liebes et al., 2020).
- ▶ Dodatečná analýza dat (Ross et al., 2021) této studie také zjistila silné a dlouhotrvající snížení suicidality trvající šest a půl měsíce. Významné bylo i snížení pocitů ztráty životního významu, které si zachovávalo robustnost i v následných zkoumáních po 4,5 letech.

Psychedelika a paliativní péče

- ▶ První moderní studii hodnotící vliv LSD asistované psychoterapie na úzkost asociovanou s život ohrožující nemocí realizoval Peter Gasser ve Švýcarsku. Potvrdila bezpečnost metody a dlouhodobé snížení úzkosti a úzkostnosti u 12 účastníků (Gasser et al., 2014). Byla následována větší dvojitě zaslepenou klinickou studií s placebem (Holze et al. 2023). Polovina ze 42 účastníků studie měla nádorové onemocnění nebo jinou život ohrožující nemoc. Výsledky ukázaly signifikantní snížení úzkosti, deprese a dalších psychiatrických příznaků i po 16 týdnech. V rámci specifického designu studie absolvovali všichni účastníci dvě sezení s LSD a dvě sezení s placebem vedené vždy jedním terapeutem.
- ▶ První dvojitě zaslepená a placebem kontrolovaná studie hodnotící efekt MDMA asistované psychoterapie na úzkost vážně nemocných (n=18) byla realizována v Kalifornii, pod vedením Philipa Wolfsona. Výsledky naznačují zmírnění úzkosti a dalších příznaků spojených s život ohrožující nemocí (Wolfson et al., 2020).

Psychedelika a paliativní péče

Postoje vůči psychedelikům v paliativě se liší.

- ▶ Podle nedávné malé studie na toto téma (Niles, Fogg, Kelmendi, & Lazenby, 2021) se v jejich názorech objevují čtyři hlavní témata. Existenční distres považují za závažný a nedostatečně podchycený problém v rámci současného převažujícího rámce. Zároveň je na něj těžké aplikovat medikalizační přístup, spíše jde podle nich o psychosociálně-spirituální problém. Využití psychedelik je podle nich slibné, ale je potřeba jej více prozkoumat a získat lepší data. Jelikož nezapadají do současných modelů péče, zůstávají navíc podle oslovených pracovníků bariéry bránící jejich aplikaci. Názory pracovníků na pozici a potenciál psychedelik v léčbě se liší i podle jejich specializace (Mayer, LeBaron & Acquaviva, 2022).

Psychedelika a paliativní péče

David Steindl-Rast (rakousko-americký benediktínský mnich)

„Psychedelika jsou nyní legislativně řazena mezi nelegální drogy bez léčebného potenciálu. Snad právě v paliativní komunitě budeme velmi brzo svědky racionální diskuze a odstranění drogového stigmatu, podobně jak se to děje u opioidů. Zároveň budoucí změna legálního statusu psychedelik nemůže zahrnout pouze medicínu, ale i další kontexty užívání. Z pohledu lidského práva na svobodné nakládání s vlastním vědomím a kvůli negativním důsledkům medikalizace není přípustné, aby byla psychedelika vyhrazena pouze umírajícím nebo lidem s diagnostickou nálepkou“

Psychedelika asistovaná psychoterapie vyžaduje specifické dovednosti na straně terapeutů. Unikátní je požadavek, aby terapeut vyzkoušel lék nejdříve sám na sobě, a to z etických a praktických důvodů. Psychedelická zkušenosti je pro běžného člověka nový neprobádaný terén a je vhodné, aby profesionální průvodce tento terén.

Psychedelika a paliativní péče

Pro pochopení zkušenosti PAP jsou zásadní publikované kvalitativní studie a kazuistiky. Dobře ukazují, co přispívá z pohledu pacientů k úlevě od úzkosti a beznaděje. Jde o změnu úhlu pohledu na nemoc s kontextu vlastního života, setkání s hlubokými emocemi, prožitek jednoty a propojení, uvědomění si důležitosti vztahů s blízkými.

Jednou z typických charakteristik psychedelické zkušenosti je obtížná verbalizace. Slova se zdají nedostatečným prostředkem k popisu zkušeností, která hranice jazyka přesahuje.

Psilocybinem asistovaná psychoterapie slovy účastníků výzkumné studie New York University (Ross et al. 2016)

Victor, 26 let

diagnóza: leukemie

"Byl jsem vychován velmi křesťansky. Když mi diagnostikovali leukémii, zřekl jsem se svého náboženství. Bylo to jako: 'Tohle mi nepomůže. Chemoterapie mě zachrání, ne Ježíš Kristus nebo tak něco.' Můj duchovní život byl uspaný. Skoro jsem chtěl říct mrtvý. ... Sezení s psilocybinem ho nejen opět rozdmýchalo a ujistilo mě, že nepochybně tady je duchovní rozměr, a že si ho potřebuju být vědomý. Je teď důležitou částí mojí existence."

Psilocybinem asistovaná psychoterapie slovy účastníků výzkumné studie New York University (Ross et al. 2016)

Augusta, 69 let

diagnóza: rakovina prsu

"Myslím, že je to díky zážitku s psilocybinem ... víte, přivádí mě to více do kontaktu s těmi radostnými, šťastnými, pozitivními aspekty života - jen být naživu! To je to, co skutečně cítím. Myslím tím: pokud odejdu zítra, tak to opravdu stálo za to. Ale myslím, že mi ještě trochu času zbývá. Jsem prostě vděčná. ... Skutečně tyhle věci ve svém životě prožívám."

Psilocybinem asistovaná psychoterapie slovy účastníků výzkumné studie New York University (Ross et al. 2016)

Mike, 57 let

diagnóza: rakovina prostaty

"Byl to intenzivní, intenzivní zápas. A tím se to stalo léčivým, protože to umožnilo, aby se ten zápas odehrál. Nebylo to překryté, nebylo to antidepresivum ... všechno se odkrylo."

Psilocybinem asistovaná psychoterapie slovy účastníků výzkumné studie New York University (Ross et al. 2016)

Erin, 51 let

diagnóza: rakovina vaječnicků

„(Psilocybin) vás prostě otevře a propojí vás... nejenom s lidmi, ale také se zvířaty a se stromy – všechno je vzájemně propleteno a to je velká úlev...

Myslím si, že to pomůže přijmout smrt, protože se necítíte osamocená, protože nemáte pocit, že odcházíte, jak to říct, že odcházíte do nicoty. To je nejdůležitější věc – nejste osamocená.“

Psilocybin asistovaná terapie

- Od 1/2023 probírá nábor účastníků do klinické studie PSIKET_002CZE v rámci Národního ústav duševního zdraví, která hodnotí vliv jednorázové dávky psilocybinu v rámci asistované terapie na příznaky deprese a úzkosti, které se rozvinuly v souvislosti s onkologickým onemocněním.
- Kritéria: věk 18-75let, onkol.onemocnění, dg.deprese a minimálně 6měsíční užívání antidepressiv, neúčinnost konvenční psychotrapie či psycho-onkologického poradenství)
- Psychedeliky asistovaná psychoterapie spočívá v podání psychedelika v bezpečném profesionálním prostředí, za přítomnosti a podpory vyškolených terapeutů. Takovému sezení předchází důkladná příprava a je následováno několika psychoterapeutickými sezeními. PAP je tedy založena na kombinaci působení jak samotné látky, tak doprovodné psychoterapie.

Psilocybin asistovaná terapie - studie PsyPal 2024

PsyPal představuje první klinickou studii zkoumající bezpečnost a účinky psilocybinu u pacientů, kteří nepodstupují onkologickou léčbu.

Randomizovaná kontrolovaná studie PsyPal, koordinovaná **University Medical Center Groningen v Nizozemsku** ve spolupráci s HumanKindLabs, tak získává vůbec první evropský grant na financování klinického výzkumu psychedelické terapie. Studie bude zkoumat, zda terapie psilocybinem může v rámci paliativní péče pomoci ulehčit psychologické a existenciální úzkosti u pacientů trpících jedním ze čtyř různých nevléčitelných progresivních onemocnění: pokročilou chronickou obstrukční plicní poruchou (CHOPN), roztroušenou sklerózou (RS), amyotrofickou laterální sklerózou (ALS) a atypickou Parkinsonovou chorobou (APD).

V ČR do této studie budou zapojeni psychiatři z NÚDZ Klecany a neurologové z 3. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, kteří budou v rámci své specializace vybírat vhodné pacienty dle kritérií pro zařazení do studie. Nábor pacientů nejspíš začne na přelomu roku 2024/2025.

Děkuji za pozornost !!

MUDr. Ronald MAREK
Společnost Podané ruce ops.
psychiatricka.ambulance@podaneruce.cz

